

Granskning av miljö- och klimatnämnden

– verksamhetsåret 2024

2025-04-08

Missiv till miljö- och klimatnämnden

Revisorerna har avslutat granskningen av nämnden avseende verksamhetsår 2024.

Nämnden ansvarar för att verksamheten bedrivs enligt gällande mål, beslut och riktlinjer samt de lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten. Nämnden ansvarar också för att det finns tillräcklig intern kontroll. Revisorernas uppdrag är att pröva om verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt och om den interna kontrollen som görs inom nämnderna är tillräcklig.

Granskning som har genomförts i nämnden under året presenteras i denna revisionsredogörelse. Av redogörelsen framgår de sakkunnigas iakttagelser och bedömningar.

Vi, förtroendevalda revisorer, hänvisar till de sakkunnigas redogörelse som grund för vårt uttalande till kommunfullmäktige. Vi ställer oss bakom de sakkunnigas bedömningar och rekommendationer som framgår av denna redogörelse.

Vi noterar att granskningen av skydd mot oegentligheter visar på brister. Det förekommer otillåten påverkan hos nämnden i en omfattning som inte är ringa. Den otillåtna påverkan har lett till att medarbetare hos nämnden har ändrat beslut eller låtit bli att fatta sådana, vilket är allvarligt och behöver åtgärdas. Vi bedömer samtidigt att nämnden under året har arbetat med att stärka personsäkerhetsarbetet och arbetet mot otillåten påverkan.

I övrigt bedömer vi att nämnden har bedrivit verksamheten på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt samt att den interna kontrollen har varit tillräcklig.

Vi har noterat att flera ledamöter under året valt att inte delta i nämndens beslut. Kommunallagen ger en ledamot rätten att avstå från att delta i en omröstning eller i ett beslut. Att avstå från att delta i beslut fråntar dock inte ledamoten ansvaret för nämndens uppdrag. Det kan därför ifrågasättas om en ledamot som konsekvent avstår från att delta i beslutet lever upp till det ansvar som följer med nämnduppdraget. Utgångspunkten måste vara att utnyttja denna möjlighet mycket sparsamt. Vi vill betona att det från en demokratisk synpunkt är viktigt att ledamöterna deltar i beslutsfattandet.

Följande rekommendationer lämnas:

Nämnden rekommenderas att säkerställa att beslut om anställningar som är tagna på delegation återrapporteras till nämnden.

Nämnden rekommenderas att stärka följsamheten mot Göteborgs Stads regler för ekonomisk planering, budget och uppföljning.

Nämnden rekommenderas att stärka arbetet mot invasiva främmande arter.

Nämnden rekommenderas att kartlägga och sammanställa en bild av var i organisationen och inom vilka processer oegentlighetsrisker föreligger samt därefter vidta åtgärder.

Nämnden rekommenderas att utreda orsakerna till att andelen medarbetare som påverkats i sina beslut ökar och vidta åtgärder för att förhindra detta.

Nämnden rekommenderas att öka omfattningen av den egeninitierade tillsynen av förorenade områden (2023).

Nämnden rekommenderas att upprätta en stadengemensam handlingsplan för förorenade områden (2023).

Nämnden rekommenderas att utveckla och fördjupa samverkan avseende ärenden som rör förorenade områden (2023).

Vi vill betona vikten av att nämnden vidtar lämpliga åtgärder med anledning av de rekommendationer som lämnas i revisionsredogörelsen.

Med anledning av rekommendationerna vill vi också ha ett yttrande från nämnden. Av yttrandet ska det framgå vilka åtgärder som nämnden har gjort eller planerar att göra för att hantera de lämnade rekommendationerna.

Yttrandet ska skickas till stadsrevisionen@stadsrevisionen.goteborg.se senast den 19 juni 2025.

Göteborg den 8 april 2025

För revisorsgruppen,
enligt uppdrag

Jonas Ransgård
ordförande

Torbjörn Rigemar
vice ordförande

Stadsrevisionens uppdrag

Stadsrevisionens uppdrag är att granska kommunens verksamhet. Granskningen sker på uppdrag av kommunfullmäktige som utser förtroendevalda revisorer som ansvarar för granskningen av nämnderna och kommunstyrelsen. Bland de förtroendevalda utser kommunfullmäktige även lekmanrevisorer. Lekmanrevisorerna ansvarar för granskningen av de bolag som kommunen äger.

De förtroendevalda revisorerna anlitar alltid sakkunniga biträden (yrkesrevisorer) som genomför granskningen. I revisionsredogörelserna presenterar yrkesrevisorerna den granskning de har gjort på nämnderna och kommunstyrelsen. Revisionsredogörelserna ligger till grund när de förtroendevalda revisorerna ansvarsprövar nämnderna och lämnar sitt uttalande till kommunfullmäktige.

Viss granskning rapporteras till kommunfullmäktige löpande under året i särskilda revisionsrapporter. Du hittar alla stadsrevisionens redogörelser och rapporter på www.goteborg.se/stadsrevisionen, men du kan också beställa dem från revisionskontoret via stadsrevisionen@stadsrevisionen.goteborg.se.

Diarienummer: SRV-2024-00049

Innehåll

1	Samlad bedömning.....	6
1.1	Rekommendationer	7
2	Grundläggande granskning	8
2.1	Verksamhet.....	8
2.2	Ekonomi	8
2.3	Intern kontroll	9
2.4	Bedömning.....	9
3	Invasiva främmande arter	10
3.1	Granskningsresultat	10
3.2	Bedömning.....	12
4	Osund konkurrens och skydd mot oegentligheter.....	12
4.1	Granskningsresultat	13
4.1.1	Skydd mot oegentligheter	13
4.1.2	Organisation, arbetssätt och rutiner för arbetet mot osund konkurrens.....	15
4.1.3	Samverkan i arbetet mot osund konkurrens.....	15
4.2	Bedömning.....	16
5	Personsäkerhet för förtroendevalda	17
6	Granskning av räkenskaper	18
6.1	Granskningsresultat	18
7	Uppföljning av tidigare granskning	18
7.1	Uppföljning av grundläggande granskning.....	18
7.1.1	Bedömning	19
7.2	Uppföljning av tillsyn av förorenade områden	19
7.2.1	Bedömning	19

1 Samlad bedömning

Varje år granskar kommunens revisorer nämndens verksamhet i den omfattning som följer av god revisionssed. Årets granskning består av

- grundläggande granskning
- invasiva främmande arter
- osund konkurrens och skydd mot oegentligheter
- uppföljning.

Revisionskontoret har faktaavstämt all granskning med förvaltningen.

Den samlade bedömningen, utifrån årets granskning av nämnden, är att verksamheten i huvudsak har bedrivits på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt. Vidare är bedömningen att nämndens interna kontroll delvis har varit tillräcklig. Samtidigt föreligger det brister och förbättringsområden.

Genomförd granskning visar att det verksamhetsmässiga och ekonomiska resultatet är förenligt med reglemente, kommunfullmäktiges mål och riktlinjer men att brister i följsamheten mot stadens regler för ekonomisk planering, budget och uppföljning föreligger. Den angivna budgeten i nämndens delårsrapporter per mars och per augusti redovisar inte samma siffror som nämndens budgetbeslut trots att nämnden inte har beslutat om att ändra budgeten under året.

Flera delar av nämndens verksamhet har varit föremål för fördjupad granskning under året. Nämndens arbete mot invasiva främmande arter är organiserat på ett i huvudsak tillfredsställande sätt men bedrivs i en allt för liten omfattning för att det ska vara tillräckligt i förhållande till kommunfullmäktiges målsättningar.

Nämnden bedriver ett ändamålsenligt arbete mot osund konkurrens men behöver utveckla det förebyggande arbetet mot oegentligheter. Trots vidtagna åtgärder, som vi bedömer är ändamålsenliga, förekommer det otillåten påverkan hos nämnden i en omfattning som inte är ringa. Påverkan har lett till att ett antal medarbetare hos nämnden har ändrat beslut eller låtit bli att fatta sådana vilket är allvarligt.

Granskningen av personsäkerhet för förtroendevalda visar på att nämnden bör analysera risken för att förtroendevalda utsätts för hot, våld och otillåten påverkan och bedöma om det egna arbetet behöver stärkas. Årets uppföljning av hanteringen av delegationsbeslut visar att nämnden har omhändertagit tidigare lämnade rekommendationer.

1.1 Rekommendationer

Utifrån årets granskning lämnar vi följande rekommendationer:

- Nämnden rekommenderas att säkerställa att beslut om anställningar som är tagna på delegation återrapporteras till nämnden.
- Nämnden rekommenderas att stärka följsamheten mot Göteborgs Stads regler för ekonomisk planering, budget och uppföljning.
- Nämnden rekommenderas att stärka arbetet mot invasiva främmande arter.
- Nämnden rekommenderas att kartlägga och sammanställa en bild av var i organisationen och inom vilka processer oegentlighetsrisker föreligger samt därefter vidta åtgärder.
- Nämnden rekommenderas att utreda orsakerna till att andelen medarbetare som påverkats i sina beslut ökar och vidta åtgärder för att förhindra detta

Följande rekommendationer kvarstår sedan tidigare år (2023), mot bakgrund av ett ingen uppföljning av dessa skett under 2024:

- Nämnden rekommenderas att öka omfattningen av den egeninitierade tillsynen av förorenade områden.
- Nämnden rekommenderas att upprätta en stadengemensam handlingsplan för förorenade områden.
- Nämnden rekommenderas att utveckla och fördjupa samverkan avseende ärenden som rör förorenade områden.

2 Grundläggande granskning

Den grundläggande granskningen syftar till att översiktligt bedöma nämndens ledning och styrning samt interna kontroll. Styrningen och kontrollen ska vara tillräcklig för att leva upp till mål, beslut och föreskrifter.

Den grundläggande granskningen består av tre övergripande revisionsfrågor:

- Har nämnden genomfört sitt uppdrag på ett ändamålsenligt sätt?
- Har nämnden en ändamålsenlig styrning, uppföljning och rapportering av sin ekonomi?
- Har nämnden sett till att den interna styrningen, uppföljningen och kontrollen är tillräcklig?

Granskningen är avvikelsebaserad och fokuserar i huvudsak på nämndens övergripande systematik, strukturer och arbetssätt.

2.1 Verksamhet

Nämnden ska genomföra sitt grunduppdrag enligt reglementet, gällande lag och författning samt enligt de mål och riktlinjer som fullmäktige har beslutat om. Fullmäktige har i budgeten fastställt övergripande mål som gäller för samtliga nämnder och bolag. Flera nämnder och bolag har även tilldelats specifika uppdrag som ska genomföras. Vi har översiktligt granskat hur nämnden har genomfört sitt grunduppdrag och arbetat med fullmäktiges mål och uppdrag. Vi har även granskat nämndens protokoll och beslutsunderlag.

Granskningen visar att nämnden har planerat och genomfört grunduppdraget i enlighet med reglementet. Vidare visar granskningen att nämnden har arbetat med de mål och uppdrag som fullmäktige har gett nämnden. Måluppfyllelsen och arbetet med fullmäktiges uppdrag har följts upp under året, i delårsrapporter och i årsrapporten.

Årets granskning visar att flertalet beslut om anställningar som är tagna på delegation inte återrapporterats till nämnden. Vi har noterat samma brist under tidigare år.

Vi noterar att det under året har förekommit fall då ledamöter valt att inte delta i nämndens beslut.

2.2 Ekonomi

Nämnden ska se till att verksamheten bedrivs inom de ekonomiska ramar som beslutats av fullmäktige. Nämnden ska också se till att det finns en kontinuerlig ekonomisk uppföljning och rapportering. Vi har översiktligt granskat nämndens styrning av ekonomin samt dess ekonomiska uppföljning och rapportering.

Granskningen visar att nämnden har bedrivit verksamheten inom de ekonomiska ramarna för året. Årets resultat uppgår till + 6 miljoner kronor. Granskningen visar vidare att nämnden har följt upp sin ekonomi kontinuerligt.

Den angivna budgeten i nämndens delårsrapporter per mars och per augusti redovisar inte samma siffror som nämndens budgetbeslut. Nämnden har inte beslutat om att ändra budgeten.

2.3 Intern kontroll

Nämnden ska se till att det finns ett systematiskt arbete med intern styrning och kontroll och riskhantering inom väsentliga områden. Nämnden ska även följa upp och utvärdera detta arbete. Vi har översiktligt granskat nämndens interna styrning, uppföljning och kontroll.

Granskningen visar att nämnden har upprättat en samlad riskbild och en internkontrollplan. Riskhantering har i huvudsak skett inom väsentliga områden. Granskningen visar även att den interna kontrollen har följts upp och att nämndens system för styrning, uppföljning och kontroll har utvärderats.

I granskningen av verksamhetsåret 2023 lämnade revisionskontoret en rekommendation gällande samlad riskbild och intern kontrollplan. Årets uppföljning visar att nämnden har omhändertagit rekommendationen.

2.4 Bedömning

Revisionskontorets bedömning utifrån en översiktlig granskning är att nämnden delvis har en tillfredsställande ledning och styrning samt tillräcklig intern kontroll inom de områden som vi granskat. Granskningen visar på avvikelser vad gäller återrapportering av beslut om anställningar tagna på delegation då dessa inte har återrapporterats till nämnden. Det föreligger också avvikelser mot Göteborgs Stads regler för ekonomisk planering, budget och uppföljning §15 då beslutad budget inte stämmer överens med de budgetar som redovisas i delårsrapporterna, trots att nämnden inte fattat beslut om ändringar i budgeten.

Mot bakgrund av de iakttagelser som gjorts i den grundläggande granskningen lämnar vi följande rekommendationer till nämnden:

Nämnden rekommenderas att säkerställa att beslut om anställningar som är tagna på delegation återrapporteras till nämnden.

Nämnden rekommenderas att stärka följsamheten mot Göteborgs Stads regler för ekonomisk planering, budget och uppföljning.

3 Invasiva främmande arter

En invasiv art är en art som introducerats till områden utanför sitt ursprungliga utbredningsområde, som sprider sig av egen kraft, som skadar ekosystemet som de introducerats till, hotar den biologiska mångfalden, har negativa effekter på jordbruk och dylikt, åstadkommer ekonomisk skada, eller påverkar hälsan negativt hos djur, natur och människor.

Av reglementet för miljö- och klimatnämnden, §6, framgår att nämnden ska driva ett integrerat och proaktivt hållbarhetsarbete som syftar till att uppnå målen i Agenda 2030.

Enligt stadens miljö- och klimatprogram ansvarar nämnden för att driva och samordna arbetet med att genomföra programmet, utifrån nämndens uppdrag i reglementet att driva och samordna stadens arbete inom den ekologiska dimensionen av hållbar utveckling. I programmet framgår vidare att en aktuell naturvårdsfråga är invasiva främmande arter som kan skada den biologiska mångfalden. Åtgärder mot dessa ingår i bevarande- och skötselbegreppen i flera av delmålen och i strategin *Vi planerar för en grön och robust stad*.

I Göteborgs Stads grönplan framgår att ett stort hot mot biologisk mångfald och dess ekosystemtjänster är olika invasiva arter. Enligt grönplanen behöver arbetet med att kartlägga dem, bekämpa dem och begränsa spridningen förstärkas, både för att skydda särskilt värdefulla naturtyper och arter och i vissa fall även för att förhindra skador på mark och anläggningar.

Miljö- och klimatnämnden är utöver detta även tillsynsmyndighet för verksamheter där det kan förekomma invasiva främmande arter. Exempel på sådana verksamheter är miljötillsyn och livsmedel. Nämnden är också ansvarig för stadens miljöövervakning. En kommun som ansvarar för eller utför miljöövervakning har en skyldighet enligt förordningen (2018:1939) om invasiva främmande arter att skyndsamt rapportera till de nationellt ansvariga myndigheterna om de får kännedom om att en EU-listad invasiv främmande art finns i svensk miljö. Kommunen ska rapportera till Naturvårdsverket om det är en landbaserad art och till Havs- och vattenmyndigheten om det är en art i vatten.

Syftet med granskningen är att bedöma om nämndens arbete mot invasiva främmande arter är ändamålsenligt.

3.1 Granskningsresultat

Nämndens ansvar för arbetet med invasiva främmande arter sker i huvudsak hos avdelningen för miljöstrategi inom ramen för stadens miljöövervakning. Sådan övervakning av invasiver på land och i hav sker sedan tre år tillbaka. Arbetet bedrivs i huvudsak med hjälp av externa upphandlade miljökonsulter som utför inventeringar i staden och rapporterar in sitt resultat i kartverket

Artportalen¹. I nämndens miljöövervakningsplan beskrivs de aktiviteter som ska genomföras under året samt tillhörande resurser. Av samma plan framgår också att övervakningen av invasiver både behöver utökas och utvecklas. För 2024 uppgår resurserna för övervakning och kartläggning av invasiver till 150 000 kronor. Nämndens budgetomslutning uppgår till 218 miljoner kronor.

Inom avdelningen miljötillsyn sker den tillsyn som nämnden bedriver inom miljölagstiftningen. Inom ramen för denna förekommer det att miljöinspektörerna stöter på invasiver. Förvaltningen uppger att invasiver som upptäcks i schaktmassor eller liknande rapporteras till Länsstyrelsen som är den myndighet som kan förelägga fastighetsägaren om åtgärder. Invasiver som upptäcks i samband med annan tillsyn kan rapporteras in i Artportalen. Detta är dock inget krav och det finns inga rutinbeskrivningar för hur sådan rapportering ska ske. Förvaltningen uppger att det i huvudsak är en resursfråga huruvida inspektörerna hinser upptäcka och rapportera invasiver i samband med annan tillsyn.

Det finns en samordningsgrupp i staden för att samverka kring frågan om invasiver. Gruppen träffas cirka fyra gånger per år och består av representanter från miljöförvaltningen, stadsmiljöförvaltningen, kretslopp och vatten samt Göteborg Energi. Det sker ingen samordning med länsstyrelsen. Samordningsgruppen har en Teams-yta där det finns möjlighet att rapportera fynd av invasiver, vilket dock inte är ett krav. Miljöövervakningsplanen beskriver också ett behov av en stadenövergripande gemensam arbetsyta med systemstöd för lagring och visualisering av data kring förekomsten av invasiver i staden för att effektivisera och rikta bekämpningsåtgärder.

Representanter för miljöförvaltningen uppger att man idag saknar ett tydligt utpekat ansvar att samordna och driva frågan om invasiver i staden. Nämnden ansvarar för miljöövervakningen och tillsyn medan bekämpningen av invasiver är fördelat mellan stadens olika markägare och länsstyrelsen. De olika markägarna uppges bedriva arbetet mot invasiver i olika omfattning. Behovet av att förtydliga ansvar och roller i stadens arbete mot invasiver framgår i behovsutredning för 2023–2025. I behovsutredningen för 2024–2026 omnämns invasiver på endast en plats och i behovsutredningen för 2025–2027 saknas beskrivna behov av arbetet mot invasiva främmande arter helt.

I september 2024 tillstyrkte miljö- och klimatnämnden en motion som inkommit till kommunfullmäktige. Motionen handlar om att miljö- och klimatnämnden och stadsmiljönämnden ska få i uppdrag att utreda hur stadens arbete mot invasiva arter kan stärkas och samordnas bättre. I kommunfullmäktiges budget för 2025 har ansvaret att driva arbetet mot invasiva främmande arter tilldelats stadsmiljönämnden.

Förvaltningen informerar nämnden om arbetet med miljöövervakningen i samband med att miljöövervakningsplanen går upp till nämnden för beslut. Nämnden fattar även beslut om behovsutredningen där behov och resurser för arbetet

¹Artportalen är ett svenskt elektroniskt, internetbaserat rapportsystem för observationer och information kring svensk flora och fauna som utvecklats och förvaltas av SLU Artdatabanken vid Sveriges lantbruksuniversitet (SLU), och som finansieras av Naturvårdsverket.

med invasiver framgång. Förvaltningen har skrivit två rapporter om invasiver vilka har tillställts nämnden. Tidigare har förvaltningen också redovisat resultatet av den ekologiska övervakningen för nämnden. Detta har dock inte skett de senaste tre åren. Nuvarande nämnd har inte fått någon särskild information om just invasiva främmande arter trots att hotbilden är mångfacetterad och att riskerna beskrivs i miljö- och klimatprogrammet, som nämnden är ansvarig för att driva.

3.2 Bedömning

Revisionskontorets bedömning är att nämndens arbete mot invasiva främmande arter är organiserat på ett tillfredställande sätt.

Samtidigt är det vår bedömning att det arbete som nämnden bedriver rent resursmässigt inte står i paritet med ambitionerna i Agenda 2030, stadens miljö- och klimatprogram och stadens grönplan. Nämnden lägger resurser motsvarande 0,07 procent av nämndens totala kostnader på att kartlägga och övervaka stadens bestånd av invasiva främmande arter. Arbetets omfattning är heller inte proportionerligt i förhållande till de hot som invasiva främmande arter utgör.

Mot bakgrund av iakttagelser som gjorts i granskningen lämnar vi följande rekommendation till nämnden:

Nämnden rekommenderas att stärka arbetet mot invasiva främmande arter.

4 Osund konkurrens och skydd mot oegentligheter

Göteborgs Stads riktlinje för styrning, uppföljning och kontroll reglerar hur staden ska arbeta med styrning, uppföljning och kontroll av verksamheten. Riktlinjen reglerar även hur riskhanteringen i nämnder och bolag ska ske. Av riktlinjens 3 § framgår att risken för oegentligheter alltid ska vara en del av nämndens riskhantering. Oegentligheter är ett samlingsbegrepp för hela gruppen av oönskade beteenden/handlingssätt med konsekvenser för stadens anseende och/eller verksamhet där olika former av korruption ingår. Vanliga typer av oegentligheter innefattar mutor, vänskapskorruption, jäv, otillåten påverkan, förtroendeskadliga bisysslor, stöld, bedrägerier och förskingring. För att förebygga risken för oegentligheter är det därför nödvändigt att nämnden skaffar sig en bild över vilka riskerna är och inom vilka områden de finns.

Osund konkurrens innebär att företag och organisationer bryter mot lagar och regler för att få fördelar gentemot sina konkurrenter. Detta medför på sikt att företag som sköter sig slås ut till förmån för företag som fuskar. Det förekommer även kopplingar till bland annat organiserad brottslighet. Osund konkurrens mellan företag är på sikt systemhotande genom att skattemedel som ska finansiera den gemensamma välfärden försvinner. Göteborgs Stads trygghetsskapande och brottsförebyggande program innehåller styrning på området. Programmet

lyfter särskilt aktiviteter för att minska osund konkurrens och pekar specifikt ut nämndens tillsynsarbete och nämndens prövningsarbete inom alkohol, tobak, livsmedel, läkemedel, miljö och hälsa. Programmet innehåller även krav på ett systematiskt arbete för att motverka otillåten påverkan, vilket är en del av begreppet oegentligheter. Även Göteborgs Stads plan för att motverka tystnads-kulturer 2023–2025 innehåller specifika krav för hur staden ska arbeta mot otill-låten påverkan. Planen innehåller även krav på att öka kunskapen om kriminali-tet och organiserad brottslighet. Personal i staden som arbetar med tillsyn pekas särskilt ut som utsatta för olika typer av påtryckningar från organiserad brotts-lighet.

Det finns incitament för oseriösa aktörer eller kriminella att försöka undvika lagstiftning genom att otillåtet påverka nämndens personal i syfte att undvika tillsyn, påverka tillståndsprocesserna och påverka beslut. Nämnden löper också risk för att infiltreras av kriminella aktörer.

Kommunfullmäktige beslutade under 2021 att fusk och lagöverträdelser ska minska för att säkerställa en konkurrens på lika villkor. Miljö- och klimatnämnden fick i uppdrag att fortsätta arbetet att minska fusk och osund konkurrens ge-nom bland annat uppsökande tillsyn, kontroll och inspektioner på verksamheter med oklar bolagsbildning och kriminell verksamhet.

Göteborgs Stads handlingsplan för att stoppa nyrekrytering, gängkriminalitet och utveckling av parallella samhällen innehåller krav på gemensamma utgångspunkter för arbetet mot gängkriminalitet. Staden ska arbeta myndighetsgemensamt för att motverka organiserad brottslighet. Arbetet ska vara samordnat och utgå från ett helhetsperspektiv.

Syftet med granskningen är att bedöma om nämndens förebyggande arbete mot oegentligheter och osund konkurrens är ändamålsenligt.

4.1 Granskningsresultat

Denna granskning berör ett område som till stor del omfattas av sekretess. Mot den bakgrunden redovisas iakttagelser allmänt och övergripande.

4.1.1 Skydd mot oegentligheter

Det saknas en dokumenterad samlad bild av vilka risker för oegentligheter som finns hos förvaltningen. Förvaltningen uppger att man inte har haft någon syste-matisk insamling och värdering av oegentlighetsrisker men att man är medveten om att riskerna i samhället ökar och att nämndens verksamheter är utsatta för olika typer av påtryckningar. Påtryckningarna består av bland annat infiltration och gängkriminalitet. Förvaltningen uppger också att man behöver bli bättre på att arbeta med dessa frågor. Inför 2025 pågår ett arbete med att, med hjälp av Stratsys, systematisera arbetet med nämndens riskhantering.

Otillåten påverkan är ett samlingsnamn för hot, våld, trakasserier och mutor. I nämndens samlade riskbild finns också två oegentlighetsrisker inom otillåten påverkan identifierade. Den ena risken handlar om att medarbetare och chefer

riskerar att utsättas för otillåten påverkan som resulterar i en otrygg arbetsmiljö. Den andra risken handlar om att medarbetare och chefer riskerar att utsättas för otillåten påverkan som resulterar i att beslut, prioriteringar eller arbetssätt påverkas. Den bedömda risknivån för båda riskerna är medel. Åtgärder för att hantera riskerna utgörs av att genomföra stadens handlingsplan för att motverka tystnadskulturer och nämndens plan för arbetsmiljö och hälsa. Handlingsplanen hänvisar till att stadens metodhandbok mot otillåten påverkan ska användas i arbetet. Det finns även ett lokalt kompetensteam kring otillåten påverkan.

Det pågår för närvarande ett arbete med att se över personsäkerhetsarbetet på förvaltningen. En del i detta arbete genomförs i form av en extern genomlysning av konsult i syfte att utvärdera nuvarande arbete och identifiera eventuella luckor. Förvaltningen har genomfört kommunfullmäktiges uppdrag om att samtliga nämnder och bolag i staden behöver identifiera befattningar i sina verksamheter som bedöms vara utsatta för hög risk för infiltration. Förvaltningen har klassificerat och rangordnat samtliga yrkesbefattningar utifrån risken för infiltration. Till stöd för detta har förvaltningen använt stadsledningskontorets särskilda metodstöd. Bedömningen är baserad på en sammanvägning av vilken information som respektive befattning har tillgång till samt vilka konsekvenser det får om informationen kommer i orätta händer. Förvaltningen inväntar stadsledningskontorets rekommendationer på lämpliga åtgärder i samband med nyrekryteringar till dessa befattningar.

De två identifierade riskerna för otillåten påverkan har bäring på såväl nämndens ordinarie arbete inom tillsyn, prövning och tillståndsgivningen som arbetet mot osund konkurrens. Det finns rutiner för hur ärenden kring hot, våld och trakasserier ska hanteras. Förvaltningen har också genomfört olika typer av utbildningsinsatser om hot och våld, exempelvis i samband med arbetsplatsträffar, och kan i sin uppföljning av IA² se att antalet anmälningar från medarbetare har ökat. Bland övriga förebyggande åtgärder nämns de sju medarbetarsamtal som varje medarbetare har med sin chef varje år där medarbetare har möjlighet att ta upp dessa frågor med sin chef.

Av nämndens medarbetarenkät för år 2024 framgår att 20 procent av nämndens medarbetare uppger att de har blivit utsatta för otillåten påverkan. 83 procent av dessa uppger att de inte har låtit detta påverka tjänsteutövningen. 17 procent har dock förändrat sitt beslut eller låtit bli att agera i enlighet med vad som förväntas av dem i sitt arbete, på grund av rädsla för repressalier från personer utanför organisationen.³ Förvaltningen uppger att ökningen av antalet medarbetare som svarar att de ändrat sitt beslut eller låtit bli att fatta det har ökat från år 2023–2024. Förvaltningen lyfter fram att en bidragande orsak till ökningen skulle kunna vara att man har arbetat med frågan om otillåten påverkan under år 2024 och att medvetenheten hos nämndens medarbetare därför har ökat. Medarbetarenkätens resultat återspeglas inte i rapporteringen i IA vilket innebär att medarbetarenkäten tycks ha fångat upp ett mörkertal. Flera av de åtgärder som vidtagits och som beskrivs ovan återfinns i stadens metodhandbok.

² IA är stadens verktyg för rapportering av riskobservationer, tillbud, olycksfall, färdolycksfall, arbets sjukdom samt kränkningar/diskriminering.

³ Det rör sig om mellan 5-7 personer totalt

4.1.2 Organisation, arbetssätt och rutiner för arbetet mot osund konkurrens

Med osund konkurrens avser nämnden sådana verksamheter som systematiskt bryter mot lagar och regler för att få fördelar gentemot sina konkurrenter och/eller riskerar att urholka medborgarnas förtroende för myndigheter och samhället i stort.

Arbetet mot osund konkurrens bedrivs av ett särskilt team på miljöförvaltningen som består av särskilt utbildade inspektörer. Arbetet leds av en samordnare och styrningen kommer från en särskild verksamhetsplan för ändamålet.⁴ Planen beskriver bakgrund, uppdrag, metoder, organisation, mål och prioriteringar för arbetet. Planen tydliggör också gränssnittet mellan ordinarie prövning, tillsyn och kontroll och arbetet mot osund konkurrens. Vi har tagit del av förvaltningens olika typer av rutiner och anvisningar som används i det konkreta arbetet mot osund konkurrens och vid specifika insatser. Insatserna planeras utifrån genomförda riskanalyser. Till grund för riskanalysen finns både underlag från förvaltningen själva och från samverkansparter.

I Göteborgs Stads handlingsplan för att stoppa nyrekrytering, gängkriminalitet och utveckling av parallella samhällen framgår att samtliga nämnder och styrelser ska identifiera vilka verktyg de har för att motverka gängkriminalitet och nyrekrytering. Miljö- och klimatnämnden ska göra detta inom ramen för sitt arbete med kontroll och tillsyn av lagar som rör miljöskydd, hälsoskydd och livsmedel.

Förvaltningen uppger att verktygen i huvudsak består av olika typer av lagsstiftning. Vid insatser mot verksamheter som bedriver osund konkurrens används lagstiftningens hårda verktyg direkt i stället för att åtgärderna trappar upp, vilket sker vid vanlig tillsyn. Exempel på hårda typer av åtgärder är handräckning och olika typer av sanktioner. Förvaltningen arbetar sedan en tid tillbaka efter konceptet *God tillsyn* vilket beskriver gemensamma synsätt och arbetssätt inom tillsynen. Cirka 160 insatser har genomförts under år 2024.

Förvaltningen bedömer att de oegentlighetsrisker som främst berör arbetet mot osund konkurrens handlar om otillåten påverkan, informationsläckor och infiltration.

Informationen om planerade insatser hålls inom en liten grupp på förvaltningen. Den digitala informationen i form av planeringsunderlag och särskilda rutiner inom området är segmenterad och behörighetsstyrd.

4.1.3 Samverkan i arbetet mot osund konkurrens

I Göteborgs Stads handlingsplan för att stoppa nyrekrytering, gängkriminalitet och utveckling av parallella samhällen framgår att samverkan ska motverka oseriös verksamhet och osund konkurrens.

⁴ Plan för arbetet mot osund konkurrens och kriminell verksamhet 2024–2026.

Miljöförvaltningen samverkar på olika sätt med olika parter. Samverkansparterna består i huvudsak av AKC-väst⁵, nätverk med närliggande kommuner och stadens egna kunskapscentrum mot organiserad brottslighet. Insatserna som hittills har bedrivits har i huvudsak inriktats mot restauranger, livsmedelsgrossister, barberare, småbutiker, thaimassagesalonger och obemannade solarier. Insatserna har skett både i samverkan med de statliga myndigheterna inom ramen för AKC såväl som med myndigheter inom stadens organisation, polisen och frivården enligt arbetssättet GVI⁶. GVI-arbetet i staden samordnas av stadsledningskontoret. Samverkan uppges vara central för att lyckas med uppdraget att motverka osund konkurrens då samverkan ger en större effekt. Förvaltningen uppger att avfallsbrottsligheten är ett område som man behöver rikta mer insatser mot framgent.

4.2 Bedömning

Revisionskontorets bedömning är att nämnden bedriver ett ändamålsenligt arbete mot osund konkurrens. Samtidigt bedömer vi att nämndens förebyggande arbete mot oegentligheter behöver utvecklas.

Det är vår bedömning att det ännu inte sker någon systematisk och spårbar riskhantering av oegentlighetsrisker, vilket är en grundläggande del i nämndens förebyggande arbete mot oegentligheter. Med detta menar vi att det saknas en tydlig och samlad bild av vilka nämndens risker kring oegentligheter är utöver risken för otillåten påverkan. Det saknas också en samlad bild av var i organisationen eller i vilka processer oegentlighetsrisker finns. Det är därför heller inte möjligt att få en samlad bild av vilka åtgärder (kontroller) som finns på plats för att hantera riskerna samt om dessa åtgärder följs upp och testas och därmed ger möjlighet att verifiera att de fungerar. Vi ser dock positivt på det förändringsarbete kring riskhanteringen som pågår inför 2025.

Revisionskontoret bedömer att nämnden har genomfört flera ändamålsenliga åtgärder för att stärka personsäkerhetsarbetet och arbetet mot otillåten påverkan. Medvetenheten om riskerna bedömer vi är god hos förvaltningen. Vi kan, givet resultatet i årets medarbetarenkät, trots det konstatera att medarbetare utsätts för otillåten påverkan som de facto påverkar deras agerande och beslut. Detta innebär att de redan befintliga åtgärderna som finns på plats inte är fullt ut tillräckliga för att förhindra att medarbetare faktiskt ändrar eller undviker att fatta beslut till följd av otillåten påverkan. Nämnden behöver därför djupare utreda vad detta beror på och därefter vidta ytterligare åtgärder för att förhindra detta.

Mot bakgrund av de iakttagelser som gjorts i granskningen lämnar vi följande rekommendationer till nämnden:

⁵ Center mot arbetslivskriminalitet som består av Arbetsförmedlingen, Arbetsmiljöverket, Ekobrottsmyndigheten, Försäkringskassan, Jämställdhetsmyndigheten, Migrationsverket, Polismyndigheten, Skatteverket och Åklagarmyndigheten.

⁶ GVI är ett samarbete mellan Göteborgs Stad, polisområde Storgöteborg och Frivården Göteborg. Myndigheterna samverkar för att minska grovt våld i kriminella miljöer i Göteborg för att uppnå trygghet i hela staden. Strategin är ett komplement till de befintliga aktiviteter som redan görs av de samverkande aktörerna för att minska grovt våld i de kriminella miljöerna i Göteborg

Nämnden rekommenderas att kartlägga och sammanställa en bild av var i organisationen och inom vilka processer oegentlighetsrisker föreligger samt därefter vidta åtgärder.

Nämnden rekommenderas att utreda orsakerna till att andelen medarbetare som påverkats i sina beslut ökar och vidta åtgärder för att förhindra detta

5 Personsäkerhet för förtroendevalda

Under året har revisionskontoret granskat Göteborgs Stads arbete med personsäkerhet för förtroendevalda. Miljö- och klimatnämnden ingick i granskningen. Granskningen har avrapporterats till nämnden och till kommunfullmäktige i en särskild revisionsrapport.⁷

Syftet med granskningen var att bedöma om Göteborgs Stad arbetar ändamålsenligt med personsäkerhet för förtroendevalda. Utöver miljö- och klimatnämnden ingick kommunstyrelsen och 13 andra nämnder och bolag i granskningen.

Den samlade bedömningen är att stadens arbete med förtroendevaldas personsäkerhet behöver förbättras. Granskningen visar att det finns behov av en tydligare styrning och ett mer systematiskt säkerhetsarbete. Vi bedömer även att avsaknaden av uppföljning kan leda till att brister i det förebyggande och omhändertagande arbetet inte identifieras och åtgärdas. I förlängningen kan förtroendevalda hindras i sina uppdrag och sakna tillräckligt stöd om de blir utsatta för hot, våld eller otillåten påverkan.

Avseende miljö- och klimatnämnden visar granskningen att nämnden har identifierat risker för att förtroendevalda blir utsatta för hot, våld och otillåten påverkan och att de bedriver ett förebyggande arbete. Vidare visar granskningen att nämnden inte har dokumenterade rutiner för hur hot, våld och otillåten påverkan mot förtroendevalda ska hanteras. Nämnden har angett att man inte följer upp säkerhetsarbetet men att man dokumenterar eventuella incidenter som inträffar avseende förtroendevaldas personsäkerhet.

Vi bedömer att nämnden bör analysera risken för att förtroendevalda utsätts för hot, våld och otillåten påverkan och bedöma om det egna arbetet behöver stärkas. Det är särskilt viktigt mot bakgrund av att det inte finns en tydlig gemensam styrning och ansvarsfördelning i staden.

För ytterligare detaljer om granskningen se revisionsrapporten *Granskning av personsäkerhet för förtroendevalda*, som beslutades av revisorsgruppen den 17 december 2024.

⁷ Granskning av personsäkerhet för förtroendevalda, SRV-2024-00048, beslutad av revisorsgruppen och lekmannarevisorerna 17 december 2024.

6 Granskning av räkenskaper

En del av Stadsrevisionens granskning består av att granska och bedöma om Göteborgs Stads räkenskaper är rättvisande. Räkenskapsgranskningen genomförs av upphandlade revisionsföretag.

Den 1 januari 2023 trädde *Standard för kommunal räkenskapsrevision* i kraft.⁸ Standarden som innefattas i god revisionssed reglerar hur granskning av räkenskaper ska genomföras och omfattar alla kommuner och regioner.

Granskningen av delårs- och årsredovisning samt intern kontroll inom väsentliga processer tar sin utgångspunkt i stadens räkenskaper i stället för att, som tidigare, bygga nerifrån och upp utifrån nämndernas redovisning. Revisionsansatsen bygger på väsentlighetsbedömningar utifrån ett övergripande kommunperspektiv. Det innebär att vissa nämnder kan beröras mindre av den årliga räkenskapsgranskningen och andra kan beröras mer.

6.1 Granskningsresultat

Inga iakttagelser som berör nämnden har rapporterats i granskningen av Göteborgs stads räkenskaper.

7 Uppföljning av tidigare granskning

I detta avsnitt redogör vi för uppföljningen av de rekommendationer som har lämnats till nämnden tidigare år.

7.1 Uppföljning av grundläggande granskning

Revisionskontoret genomförde år 2023 en grundläggande granskning av nämnden. Granskningen resulterade i följande rekommendationer till nämnden:

1. *Nämnden rekommenderas att säkerställa att beslut som inte får delegeras till förvaltningen framgent fattas av nämnden.*
2. *Nämnden rekommenderas att stärka beredningen av taxor och avgifter.*
3. *Nämnden rekommenderas att säkerställa att den samlade riskbilden och den interna kontrollplanen följs upp i enlighet med vad som framgår av Göteborgs Stads riktlinje för styrning, uppföljning och kontroll.*

⁸ *Standard för kommunal räkenskapsrevision* är framtagen och beslutad av Sveriges Kommuner och Regioner (SKR), Sveriges Kommunala Yrkesrevisorer (SKYREV) och Föreningen Auktoriserade Revisorer (FAR).

Vi har i år följt upp rekommendationerna genom att ta del av nämndens yttrande och genom dokumentstudier och intervjuer. Uppföljningen visar att nämnden har ändrat sin delegationsordning för att förtydliga att beslut om avtalssamverkan enligt 9 kap 37§ kommunallagen ska beslutas av nämnden. Nämnden har också vidtagit flera åtgärder för att stärka beredningen av taxor och avgifter.

Av delårsrapporten per augusti framgår att nämnden har följt upp både samlad riskbild och den interna kontrollplanen på det sätt som föreskrivs i stadens riktlinjer. Inför år 2025 pågår även ett arbete att, med hjälp av Stratsys, systematisera arbetet med nämndens riskhantering.

7.1.1 Bedömning

Nämnden har omhändertagit rekommendationerna.

7.2 Uppföljning av tillsyn av förorenade områden

På uppdrag av förtroendevalda revisorer granskade revisionskontoret år 2023 tillsyn av förorenade områden. Granskningen resulterade i följande rekommendationer till nämnden:

Nämnden rekommenderas att öka omfattningen av den egeninitierade tillsynen av förorenade områden.

Nämnden rekommenderas att upprätta en stadengemensam handlingsplan för förorenade områden.

Nämnden rekommenderas att utveckla och fördjupa samverkan avseende ärenden som rör förorenade områden.

Av nämndens yttrande framgår att flera åtgärder har påbörjats men att dessa beräknas vara färdigställda först under år 2025. Mot bakgrund av detta har vi valt att avvakta med uppföljningen till år 2025.

7.2.1 Bedömning

Rekommendationerna kvarstår mot bakgrund av att ingen uppföljning har genomförts under år 2024.